

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 09.12.2015, sp. zn. 31 Cdo 4087/2013, ECLI:CZ:NS:2015:31.CDO.4087.2013.1

Číslo: 103/2016

Právní věta: Blankosměnka se stává směnkou (za předpokladu, že listina po vyplnění bílých míst má kvalitu směny) až vyplněním, odtud teprve vznikají práva směnečná, a to se zpětnými účinky (ex tunc). Podle § 267 odst. 2 písm. a) o. s. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2012, je významná nejen vědomost věřitele o obsahu smlouvy o zúžení společného jmění, ale i vědomost manžela povinného o budoucím závazku jeho manžela, jakož i to, kdy vznikla blankosměnkou zajištěná (budoucí) pohledávka.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 09.12.2015

Spisová značka: 31 Cdo 4087/2013

Číslo rozhodnutí: 103

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Směnky, Společné jmění manželů

Předpisy: § 267 odst. 2 písm. a) o. s. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zrušil rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 5. 6. 2013, sp. zn. 57 Co 42/2013, a rozsudek Okresního soudu v Novém Jičíně ze dne 6. 11. 2012, sp. zn. 8 C 70/2010, a věc vrátil okresnímu soudu k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobou ze dne 14. 4. 2010 se žalobkyně domáhala, aby z exekuce vedené u Okresního soudu v Novém Jičíně pod sp. zn. 53 Nc 4486/2008 k návrhu oprávněné společnosti F. T. L., se sídlem Britské panenské ostrovy, proti povinným J. T. a J. T., byly vyloučeny nemovitosti – dům na pozemku par. č. st. 1980, pozemek par. č. st. 1980, pozemek par. č. 509/34 a pozemek par. č. 509/35, vše v katastrálním území N. J. – H. P., zapsané na listu vlastnictví č. 3577 u Katastrálního úřadu pro Moravskoslezský kraj, Katastrální pracoviště N. J., pozemek par. č. st. 1062, pozemek par. č. 3051/8, pozemek par. č. 3067/6 a stavba č. ev. 27 na pozemku par. č. st. 1062, vše v katastrálním území R. u V., zapsané na listu vlastnictví č. 792 u Katastrálního úřadu pro Zlínský kraj, Katastrální pracoviště V., včetně jejich příslušenství a součástí a movitých věcí, které tvoří jejich příslušenství. Tvrdila, že tyto nemovitosti jsou v jejím výlučném vlastnictví, neboť s manželem (1. povinným) uzavřela dne 19.

1. 2005 notářským zápisem smlouvu o zúžení společného jmění manželů, a stala se jejich vlastníci. Měla za to, že dluh 1. povinného mohl vzniknout až v roce 2007 vyplněním směnečné částky na blankosměnkách, které jako avalista podepsal dne 12. 2. 2004 a které zajišťovaly leasingové smlouvy, jež uzavřel téhož dne jako zástupce společnosti R.-T., s. r. o., se sídlem v Š. u N. J., že však blankosměnky byly doplněny neoprávněně a v rozporu se smlouvou, neboť v té době již všechny splatné závazky společnosti R.-T., s. r. o., byly uhrazeny. O podepsání blankosměnek navíc ani nevěděla, a nelze-li předem s určitostí stanovit výši částky, která bude do blankosměnky doplněna, nelze ani hovořit o obvyklé správě majetku, a proto i kdyby závazek 1. povinného vznikl před zúžením společného jmění manželů, nemohl by být zahrnut do jejich společného jmění.

2. V průběhu řízení Okresní soud v Novém Jičíně usnesením ze dne 28. 4. 2011, č. j. 8 C 70/2010-105, k návrhu žalobkyně připustil podle ustanovení § 107a zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), vstup nového žalovaného J. K. na místo dosavadní žalované společnosti F. T. L., neboť bylo prokázáno, že v exekučním řízení byl usnesením soudního exekutora Mgr. P. J. ze dne 21. 4. 2010, č. j. 129 EX 6123/08-39, ve spojení s usnesením Krajského soudu v Ostravě ze dne 27. 10. 2010, č. j. 56 Co 462/2010-51, připuštěn jeho vstup do řízení na místo dosavadní oprávněné společnosti.

3. O k r e s n í s o u d v Novém Jičíně rozsudkem ze dne 6. 11. 2012, č. j. 8 C 70/2010-261, vyloučil předmětné nemovitosti z exekuce vedené u téhož soudu pod sp. zn. 53 Nc 4486/2008 a uložil žalovanému zaplatit náklady řízení ve výši 44 760 Kč.

4. Zjistil, že společnost R.-T., s. r. o., uzavřela dne 12. 2. 2004 se společností V. leasing, a. s., tři leasingové smlouvy, a to smlouvu č. 204/0079, ve které bylo předmětem leasingu vozidlo FREIGHT-LINER CONDO, leasingovou smlouvu č. 204/0080 s předmětem leasingu vozidlo Tatra 815 a leasingovou smlouvu č. 204/0078 s předmětem leasingu vozidlo Volvo 610. Smlouvy za společnost R.-T., s. r. o., uzavřel jednatel společnosti J. T. a zplnomocněný zástupce J. T., manžel žalobkyně. Leasingová nájemkyně společnost R.-T., s. r. o., současně s podpisem smluv vystavila ve prospěch společnosti V. leasing, a. s. blankosměnky bez data splatnosti a výše částky, které jako avalisté podepsali J. T. J. T. Všechny leasingové smlouvy byly postupně dohodou ukončeny (dne 23. 8. 2005 a 18. 10. 2005) a byly uzavřeny nové leasingové smlouvy, jejichž předmětem byla stejná vozidla, dne 22. 5. 2006 byly uzavřeny smlouvy o cessi těchto leasingových smluv, kdy se namísto společnosti R.-T., s. r. o., stala leasingovým nájemcem společnost 1. Ostravská podnikatelská, s. r. o. (následně pod obchodní firmou T., s. r. o., a T., s. r. o., „v likvidaci“, jež zanikla výmazem z obchodního rejstříku 29. 1. 2013). Do směnek byla doplněna směnečná suma (87 218 Kč a 159 507 Kč) a datum jejich splatnosti (21. 8. 2007) a společnost V. leasing, a. s., je převedla indosamentem na společnost F. T. L. a ta na J. K. Formou notářského zápisu ze dne 19. 1. 2005 sp. zn. NZ 12/2005 a NZ 13/2005, bylo zúženo společné jmění žalobkyně a 1. povinného, výlučnou vlastníci předmětných nemovitostí se stala žalobkyně a 1. povinný se stal výlučným vlastníkem společnosti R.-T., s. r. o. O zúžení společného jmění manželů byla společnost V. leasing, a. s. informována v květnu 2006 při uzavírání smluv o cessi. Dále zjistil, že soud prvního stupně usnesením ze dne 15. 9. 2008, č. j. 53 Nc 4486/2008-15, nařídil exekuci na majetek 1. povinného J. T. (manžela žalobkyně) a 2. povinného J. T. podle směnečných platebních rozkazů Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 14. 12. 2007, č. j. 6 Sm 325/2007-11 a č. j. 6 Sm 326/2007-11, k uspokojení pohledávky oprávněné společností F. T. L. ve výši 246 725 Kč a úroků z prodlení ve výši 6 % ročně z částky 159 507 Kč od 22. 8. 2007 do zaplacení a úroků z prodlení ve výši 6 % ročně z částky 87 218 Kč od 22. 8. 2007 do zaplacení a náhrady nákladů předcházejícího řízení ve výši 66 413,25 Kč a nákladů exekuce. Jejím provedením pověřil soudního exekutora Mgr. P. J., který vydal dne 1. 4. 2009 exekuční příkazy č. j. 129 EX 6123/08-12 a č. j. 129 EX 6123/08-13, jimiž rozhodl o provedení exekuce prodejem předmětných nemovitostí ve vlastnictví žalobkyně (manželky povinného) s tím, že v době vzniku vymáhané pohledávky dne 12. 2. 2004 patřily do společného jmění žalobkyně a 1. povinného a ke

smlouvě o zúžení společného jmění manželů ze dne 19. 1. 2005, podle níž se stala jejich vlastníci žalobkyně, se nepřihlíží (§ 42 odst. 1, 2 zákona č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění do 31. 12. 2012, dále jen „e. ř.“).

5. Soud prvního stupně zdůraznil, že se nemohl zabývat otázkou (ne)existence pohledávky v době vyplnění směnek a (ne)oprávněností vyplnění blankosměnek (jak tvrdila žalobkyně), neboť jde o podmínky vydání exekučního titulu, a tyto otázky se proto musí posoudit v nalézacím řízení. S odkazem na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2011, sp. zn. [20 Cdo 2031/2009](#), však dospěl k závěru, že pro vznik závazku není podstatný okamžik podepsání ani doplnění blankosměnky, ale že ke vzniku závazku manžela žalobkyně (1. povinného) došlo až dnem splatnosti směnky, tj. 21. 8. 2007, tedy v době, kdy již bylo společné jmění žalobkyně a 1. povinného zúženo a vlastníci předmětných nemovitostí se stala žalobkyně. Svědčí jí tak k nemovitostem právo nepřipouštějící výkon rozhodnutí (exekuci) a podle ustanovení § 267 odst. 1 o. s. ř. nelze tyto nemovitosti v exekuci postihnout, a žaloba je proto důvodná. Žalobu shledal důvodnou i podle ustanovení § 267 odst. 2 písm. a) o. s. ř. Nemovitosti žalobkyně je třeba z exekuce vyloučit, neboť smlouva o zúžení společného jmění byla účinná ještě před vznikem závazku 1. povinného, a oprávněné byl v době vzniku vymáhané pohledávky znám její obsah.

6. K r a j s k ý s o u d v Ostravě rozsudkem ze dne 5. 6. 2013, č. j. 57 Co 42/2013-305, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil, změnil ho ve výroku o nákladech řízení před soudem prvního stupně tak, že žalovanému uložil zaplatit žalobkyni na nákladech řízení 57 419,- Kč a zavázal žalovaného k náhradě nákladů odvolacího řízení ve výši 12 323,- Kč.

7. Shodně se soudem prvního stupně považoval se zřetelem k závěrům uvedeným v rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. [20 Cdo 2031/2009](#) za den vzniku závazku 1. povinného až den splatnosti směnky, tj. den 21. 8. 2007. Ztotožnil se s jeho závěrem, že předmětné nemovitosti je třeba vyloučit z exekuce vedené proti 1. povinnému, neboť jsou ve výlučném vlastnictví žalobkyně. Žalobu pokládal za důvodnou jak podle ustanovení § 267 odst. 1 o. s. ř., neboť ke vzniku závazku došlo se značným časovým odstupem po zúžení a vypořádání společného jmění žalobkyně a jejího manžela, v jejichž důsledku byla žalobkyně v té době výlučnou vlastníci předmětných nemovitostí, tak podle ustanovení § 267 odst. 2 o. s. ř., neboť byly splněny rovněž všechny podmínky pro vyloučení věci tam stanovené.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

8. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný včasné dovolání, jehož přípustnost opřel o ustanovení § 237 o. s. ř. Namítal, že soudy nesprávně posoudily právní otázku, kdy vzniká závazek ze směnky, nesouhlasil s jejich názorem, že za den vzniku závazku manžela žalobkyně z blankosměnky je nutno považovat až den splatnosti směnky. Poukázal na konstantní judikaturu [např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2003, sp. zn. [29 Odo 483/2002](#) (uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 4, ročník 2003, pod číslem 62), rozsudek ze dne 25. 4. 2012, sp. zn. [29 Cdo 324/2011](#), rozsudek ze dne 23. 5. 2012, sp. zn. [29 Cdo 1249/2011](#), rozsudek ze dne 1. 8. 2007, sp. zn. [29 Odo 721/2006](#), rozsudek ze dne 23. 11. 2005, sp. zn. [29 Odo 1261/2004](#), rozsudek ze dne 22. 6. 2011, sp. zn. [20 Cdo 72/2010](#), rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 15. 11. 2007, sp. zn. [III. ÚS 372/06](#)] a právní literaturu zastávající opačný názor. Vyplňovací oprávnění spočívá v možnosti jeho nositele doplnit obsah blankosměnky a dovršit její přeměnu na směnku úplnou. Účinky přeměny blankosměnky ve směnku řádně vyplněnou pak nastávají *ex tunc*, k tomu okamžiku tedy vznikne i závazek rukojmích, kteří blankosměnku podepsali. Kdyby došlo k doplnění listiny s účinky *ex nunc*, nebyli by ti, kdo doposud udělili vyplňovací právo, směnečně vázáni, nestali by se směnečnými dlužníky. Navrhoval, aby dovolací soud napadený rozsudek změnil tak, že žaloba o vyloučení nemovitosti z exekuce se zamítá, a uložil žalobkyni zaplatit žalovanému náklady řízení.

9. Žalobkyně ve vyjádření k dovolání poukázala na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. [20 Cdo 2031/2009](#), jež se týkalo obdobných skutkových okolností, nastolenou otázku řešilo vyčerpávajícím způsobem a zcela přitom zohlednilo povahu zajišťovací směnky. V jeho intencích také rozhodly i oba soudy v projednávané věci (jež stanovily okamžik vzniku závazku směnečného avala ke dni splatnosti doplněnému v blankosměnkách, a nikoli ke dni emise blankosměnek, případně podpisu avalem či okamžiku vzniku zajištěné pohledávky). Má za to, že dovolání není přípustné, neboť odvolací soud rozhodl po právní stránce správně a v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu, přičemž není dán ani jiný ze zákonných předpokladů přípustnosti dovolání. Dovolatel neuvedl žádný závažný důvod, proč by mělo dojít ke změně v posouzení již judikatorně vyřešené stěžejní právní otázky. Navrhla, aby odvolací soud dovolání odmítl, popř. zamítl.

III.

Přípustnost dovolání

10. Tříčlenný senát č. 30, který měl podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu dovolání projednat a rozhodnout o něm, při posouzení otázky, kdy vzniká závazek ze směnky, dospěl k jinému právnímu názoru, než je vyjádřen v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2011, sp. zn. [20 Cdo 2031/2009](#). Proto rozhodl o postoupení věci (podle § 20 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů) velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia. Velký senát občanskoprávního a obchodního kolegia věc projednal a rozhodl o ní v souladu s § 19 a § 20 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb. Postupoval při tom podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (srovnej část první, čl. II, bod 7. zákona č. 404/2012 Sb. a část první čl. II bod 2. zákona č. 293/2013 Sb.), dále opět jen „o. s. ř.“.

11. V reakci na předložení věci k rozhodnutí velkému senátu žalobkyně v obsáhlém podání datovaném 8. 1. 2015 poukázala na (skutkové i právní) odlišnosti mezi projednávanou věcí a věcí sp. zn. [29 Odo 483/2002](#) a snesla další argumenty na podporu rozhodnutí odvolacího soudu.

12. Projednávanou věc je třeba i v současné době posuzovat – s ohledem na to, že exekuce byla nařízena usnesením soudu prvního stupně ze dne 15. 9. 2008, návrh na vyloučení nemovitostí z exekuce byl podán dne 14. 4. 2010 a smlouva o zúžení společného jmění byla uzavřena 19. 1. 2005 – podle občanského soudního řádu a exekučního řádu ve zněních účinných do 31. 12. 2012 (čl. II., bod 1. a čl. IV., bod 1. přechodných ustanovení zákona č. 396/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony), dále jen „o. s. ř. ve znění do 31. 12. 2012“, a zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění do 31. 12. 2013 (dále jen „obč. zák.“).

13. Dovolání je přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., jelikož rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení otázky dovoláním otevřené, týkající se doby vzniku práv a povinností ze směnky, jež byla původně vystavena jako blankosměnka, která je dovolacím soudem rozhodována rozdílně, a je i důvodné.

IV.

Důvodnost dovolání

14. Vyřešení otázky, kdy vzniká závazek avala z blankosměnky, je rozhodující pro posouzení, zda lze v projednávané věci vyloučit z exekuce nemovitosti, které žalobkyně nabyla do svého vlastnictví na základě dohody o zúžení společného jmění (§ 267 odst. 1, 2 o. s. ř. ve znění do 31. 12. 2012).

15. Podle ustanovení čl. I. § 10 zákona č. 191/1950 Sb., zákona směnečného a šekového, nebyla-li směnka, která byla při vydání neúplná, vyplněna tak, jak bylo ujednáno, nemůže se namítat majiteli

směnky, že tato ujednání nebyla dodržena, ledaže majitel nabyl směnku ve zlé víře anebo se při nabývání směnky provinil hrubou nedbalostí.

16. Nejvyšší soud v rozsudku sp. zn. [20 Cdo 2031/2009](#), na jehož závěry soudy nižších stupňů odkázaly, považoval za rozhodující okamžik vzniku vymáhané pohledávky oprávněného podle směnečného platebního rozkazu den splatnosti směnky (původně blankosměnky), neboť až doplněním směnečné sumy a data splatnosti směnky do blankosměnky vznikl závazek dlužníka (směnečníka) a závazek manžela žalobkyně, který směnku avaloval, zaplatit žalovanému směnečnou sumu a současně oprávnění žalovaného uplatňovat z ní svá práva a směnku předložit k proplacení. Měl za to, že ze zajišťovacího charakteru směnky vyplývá, že se žalovaný nemohl domáhat plnění z této směnky dříve, než mu vznikl nárok, který zajišťovala; dnem vystavení blankosměnky tak nemohl manželovi žalobkyně žádný závazek z blankosměnky vzniknout. Jestliže závazek vymáhaný v exekučním řízení proti manželovi žalobkyně vznikl dnem splatnosti směnky, tedy až po uzavření smlouvy o zúžení společného jmění (a jeho vypořádání), nelze předmětné nemovitosti, jejichž výlučnou vlastníci se žalobkyně stala, v exekučním řízení postihnout, a žalobkyni tudíž svědčí ve smyslu § 267 odst. 1 o. s. ř. k tomuto majetku právo, které nepřipouští výkon rozhodnutí (exekuci). Ke stejnému závěru dospěl Nejvyšší soud např. i v rozsudku ze dne 10. 5. 2013, sp. zn. [20 Cdo 2690/2012](#).

17. V rozsudku sp. zn. [29 Odo 483/2002](#), jakož i v usneseních sp. zn. [29 Odo 1261/2004](#) a sp. zn. [29 Odo 721/2006](#), Nejvyšší soud jednak formuloval a odůvodnil závěr, podle něhož pro ujednání o doplnění blankosměnky zákon nepředepisuje žádné formální náležitosti a nestanoví ani, které náležitosti směnky mohou být později doplněny, nebo které naopak doplněny být nemohou, a jednak dovodil, že blankosměnka se stává směnkou až po doplnění chybějících náležitostí, přičemž účinky přeměny blankosměnky ve směnku řádně vyplněnou nastávají *ex tunc*; *ex tunc* vznikne i závazek avalisty, který se na blankosměnku podepsal.

18. V projednávané věci není pochyb o tom, že směnky, o jejichž úhradě bylo rozhodnuto shora zmíněnými směnečnými platebními rozkazy, byly původně tzv. blankosměnkami, tj. směnkami vydanými záměrně v neúplné podobě s tím, že chybějící údaje (směnečná suma a datum splatnosti) budou doplněny v souladu s uděleným vyplňovacím prohlášením.

19. Vyplňovací právo (jehož podstata tkívá v oprávnění doplnit do blankosměnky chybějící náležitosti, a dovršit tak přeměnu pouhého zárodku směnky na směnku úplnou) vzniká dohodou (smlouvou), uzavřenou mezi osobou podepsanou na blankosměnce a osobou, které byla blankosměnka vydána (tj. majitelem směnky). Tímto ujednáním je vymezen obsah vyplňovacího práva (tj. určeno, kdy a jakým způsobem může jeho nositel chybějící údaje do blankosměnky doplnit). Dohoda nemusí mít písemnou formu (postačí, je-li uzavřena ústně, případně jen konkludentně) a její obsah může být zachycen i jen v jednostranném prohlášení, které pak slouží jako doklad o udělení vyplňovacího práva a jeho rozsahu. Při převodu (nebo přechodu) blankosměnky na jinou osobu právo vyplnit blankosměnku přechází na nabyvatele listiny, přičemž obsah vyplňovacího práva se bez dalšího (tj. pouze v důsledku převodu či přechodu blankosměnky na jinou osobu) změnit nemůže. I po převodu (nebo přechodu) blankosměnky na jinou osobu je tak pro vyplnění chybějících údajů nadále určující pouze obsah uzavřené dohody o vyplnění (k tomu srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 2009, sp. zn. [29 Cdo 2605/2007](#), uveřejněný pod č. 19/2010 Sb. roz. obč.).

20. Současná právní teorie nepochybuje o tom, že blankosměnka se stává skutečnou směnkou (za předpokladu, že listina po vyplnění bílých míst má kvalitu směnky) až vyplněním, a odtud teprve vznikají skutečná práva směnečná, a že se tak děje se zpětnými účinky (*ex tunc*). Od vyplnění směnky je nutno na tuto listinu pohlížet jako na úplnou směnku, a to tak, jako by bývala již vydána jako úplná směnka, jako by od počátku byla úplnou směnkou. Tímto zpětným účinkem realizace vyplňovacího práva, lze také na osoby, které se podepsaly na listinu ještě nevyplněnou, pohlížet jako

na směnečné dlužníky (viz KOVAŘÍK, Z. Směnka a šek v České republice. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 119).

21. Podepíše-li blankosměnku (i) směnečný rukojmí, přebírá garanci za zaplacení směnky s výminkou, že listina bude podle ujednání o vyplnění doplněna, a tím přeměněna na skutečnou směnku, a ta následně nezaplacena. Pro posouzení, zda a kdy k této přeměně dojde, není podstatné, zda se doplnění událo v souladu s ujednáním o vyplnění, či nikoli. Doplněním listiny na formálně platnou směnku stávají se se zpětnou účinností (*ex tunc*) podpisy rukojmích na listině podpisy na směnce, a tedy je nutno na listinu i na účinnost podpisů všech dlužníků, avalisty z toho nevyjímajíce, pohlížet tak, jako by daná listina byla bývala již od počátku, tedy rozumějme od data uvedeného na listině jako den jejího vystavení, vydána v plné podobě. Sama okolnost, kdy k vyplnění blankosměnky došlo, však pro tuto zpětnou účinnost vyplnění blankosměnky a její přeměny na směnku úplnou významná nijak není. Proto ustanovení čl. I. § 10 zákona směnečného a šekového hovoří o směnkách vydaných původně jako nevyplněné, protože kdyby nebylo tohoto zpětného účinku, nebylo by možné před vyplněním označit takovou listinu za směnku vůbec. Nebylo-li by tohoto zpětného účinku, neměly by blankosměnky vůbec smysl, protože by osoby, které podepsaly listinu před vyplněním, nemohly být vůbec směnečnými dlužníky. Smysl by pak postrádalo také rukojemské prohlášení na blankosměnce (viz KOVAŘÍK, Z. Úskalí směnečného rukojemství. I. část. Bulletin advokacie 11-12/2002).

22. K závěru, podle něhož směnka vzniká doplněním absentujících údajů a je třeba na ni hledět tak, jako by měla již od počátku (*ex tunc*) obsah, který získala až následně doplněním, se hlásí rovněž KOTÁSEK, J. in Zákon směnečný a šekový. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 104.

23. K otázce vzniku práv a povinností ze směnky, která byla původně blankosměnkou, se vyjadřovala i historická literatura.

24. Tak v díle SPIŠIAK, J., Blankozmenka, Bratislava 1938, s. 52 až 59, autor považoval především za důležité ustálit, ve kterém okamžiku vzniká „ručení“ (rozuměj práva a povinnosti) ze směnky, když podle toho bude nutné zaujmout stanovisko, kdy tu má být pasivní způsobilost k právním úkonům povinného ze směnky, ve kterém čase musí mít zástupce plnou moc atd. V této souvislosti odmítl možnost, že by směnečný závazek vznikl až doplněním blankosměnky, akcentuje, že směnečný závazek netvoří věřitel tím, že jej doplní, jelikož není přípustné, aby si věřitel vůči dlužníku právo tvořil. Tím, že věřitel směnku doplní, směnečný závazek jen nabývá, ale netvoří. Doplněním směnky a nabytím práva ze směnky se stane směnečný závazek účinným. Posuzuje tehdejší judikaturu Nejvyššího soudu (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 13. 2. 1930, sp. zn. Rv I 164/30, ze dne 21. 6. 1921, sp. zn. Rv I 215/21, ze dne 17. 3. 1926, sp. zn. Rv I 322/26, ze dne 7. 4. 1926, sp. zn. Rv II 178/26, ze dne 4. 12. 1931, sp. zn. Rv I 1888/31, ze dne 20. 12. 1933, sp. zn. R I 1146/33, uveřejněná ve Sbírce rozhodnutí nejvyšších stolic soudních Čs. republiky, kterou uspořádal Dr. F. Vážný, pod čísly 9645, 1102, 5863, 5923, 11216, 13.124) dospěl k závěru, že přes v některých rozhodnutích užitou „nejasnou“ formulaci (o tom, že blankoskripturním aktem ještě směnečný závazek nevzniká) vyjadřuje judikatura zásadu, že nevzniká ještě možnost uplatnit závazek ze směnky. Jinými slovy, nikoli vznik závazku bude záviset na doplnění (blankosměnky), nýbrž toto doplnění je předpokladem uplatnění již existujícího závazku. Doplnění (blankosměnky) je zákonným předpokladem pro uplatnění směnky, jde o nepravou podmínku možnosti „žalování směnečného závazku“, a ne vzniku směnečného závazku.

25. Rovněž ŠVAMBERG, G. v knize Československé právo směnečné a šekové, Praha 1947, s. 209, dovodil, že vyplňovacím právem (směnečným) uděluje podpisatel při předání blankosměnky jejímu majiteli (...) právo, prostřednictvím kterého může majitel blankosměnky proměnit dosud utajenou neboli latentní obligaci směnečnou v živou obligaci tak, jako by byla vznikla již v době předání blankosměnky (k tomu srov. též ŠVAMBERG, G., Naše jednotné směnečné právo, Praha 1941, s.

26. Velký senát Nejvyššího soudu nemá žádné pochybnosti o tom, že podepíše-li výstavce (vlastní) blankosměnku, popřípadě podepíše-li takovou blankosměnku (vedle výstavce) směnečný rukojmí (a blankosměnka je předána remitentovi), zásadně mají oba směneční dlužníci uzavřenu s remitentem smlouvu o podmínkách a způsobu vyplnění blankosměnky. V případě, že blankosměnka byla vystavena jako prostředek zajištění jiné (kauzální) pohledávky, musí být již k datu jejího vystavení výstavci (i rukojmímu) zcela jasné (a to právě ve vazbě na charakter a výši zajištěné pohledávky) podmínky pro vyplnění údajů výše směnečné sumy a data splatnosti. Rozdíl mezi zajišťovací směnkou a zajišťovací blankosměnkou (z hlediska volby prostředku zajištění) je tak odvislý jen od skutečnosti, zda výše kauzální pohledávky je daná a neměnná nebo zda je závislá na dalších okolnostech (např. důsledky spojené s prodlením dlužníka s placením kauzální pohledávky – vznik nároku na úroky z prodlení, popř. na smluvní pokutu). Jinými slovy, je-li v době vystavení zajišťovacího prostředku známa (konečná) výše zajištěné pohledávky a její splatnost (jde např. o pohledávku ze smlouvy o bezúročné půjčce ve výši 10 000 Kč, splatnou jako celek ke konkrétnímu datu), není obvykle důvod (vyjma případu, kdy by měly být zajištěny i případné sankční nároky, jejichž vznik by byl vázán na prodlení dlužníka) pro to, aby taková pohledávka byla zajištěna blankosměnkou (a nikoli „úplnou“ směnkou). Naopak, není-li v době vystavení zajišťovacího prostředku známa výše zajištěné pohledávky (např. jde o pohledávku ze smlouvy o úvěru a závisí na dlužníku, v jakém rozsahu bude v rámci sjednaného úvěrového rámce ve skutečnosti úvěr čerpat, popřípadě mají být zajištěny i shora popsané sankční nároky), je vhodným prostředkem zajištění zpravidla blankosměnka.

27. Přitom není žádný důvod, pro který by měl být okamžik vzniku práv a povinností ze směnky, která byla původně vystavená jako neúplná, posuzován odlišně od vzniku práv a povinností ze směnky, která byla od počátku úplná.

28. Opačný právní názor, zastávaný žalobkyní a opírající se o závěry obsažené v usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. [20 Cdo 2031/2009](#), podle nichž závazek ze (zajišťovací) směnky, která byla původně blankosměnkou, vzniká (až) dnem splatnosti směnky, není akceptovatelný již proto, že nepřipustně ztotožňuje vznik nároku (a jemu odpovídajícího závazku) a jeho splatnost. Navíc při vyplnění údaje data splatnosti (zajišťovací) blankosměnky je sice majitel omezen potud, že toto datum nesmí předcházet datu splatnosti blankosměnkou zajištěné pohledávky (srov. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 10. 2004, sp. zn. [9 Cmo 274/2004](#), uveřejněný pod č. 71/2005 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, jakož i rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2010, sp. zn. [29 Cdo 1181/2009](#), uveřejněný v časopise Soudní judikatura č. 11, ročník 2010, pod č. 169), nicméně excesivní vyplnění bílých míst na blankosměnce, ať již jde o datum splatnosti, nebo směnečnou sumu, nemá vliv na platnost směnky, nýbrž zakládá (jen) námitku porušení dohody o vyplňovacím právu (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 8. 2009, sp. zn. [29 Cdo 5260/2007](#), uveřejněný pod č. 84/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Přitom na platnost směnky (a vznik závazku ze směnky) by neměla vliv ani skutečnost, že by pohledávka zajištěná blankosměnkou vůbec nevznikla (popřípadě zanikla); i zde by totiž obrana (směnečného) dlužníka spočívala (jen) v kauzálních námitkách (k důkaznímu břemenu ohledně kauzálních námitek srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 2. 3. 1999, sp. zn. 32 Cdo 2383/98, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 8, ročník 1999, pod č. 84, jakož i důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2010, sp. zn. [29 Cdo 4405/2008](#), uveřejněného pod č. 30/2011 Sb. roz. obč.).

29. Konečně přijatelným není ani právní názor, podle něhož by směnečná práva a povinnosti vznikala okamžikem doplnění blankosměnky. Takový okamžik by totiž nebyl ze směnky nijak zjistitelný (a byla by tak popřena samotná povaha směnky jako cenného papíru, jenž zakládá přímý, bezpodmínečný, nesporný a abstraktní závazek) a nebylo by možné ani prověřit, zda osoby, které listinu podepsaly, tak byly způsobilé (a oprávněné) učinit.

30. S odkazem na shora uvedené velký senát Nejvyššího soudu dospěl při řešení otázky vzniku práv a povinností ze směnky, která byla původně vystavena jako blankosměnka, k závěru shodnému s tím, který Nejvyšší soud formuloval v rozsudku sp. zn. [29 Odo 483/2002](#) (a následně se k němu přihlásil např. v usneseních sp. zn. [29 Odo 1261/2004](#) a sp. zn. [29 Odo 721/2006](#), sp. zn. [29 Cdo 324/2011](#) a sp. zn. [29 Cdo 1249/2011](#)).

31. Pro rozhodnutí ve věci je zároveň významné, zda má žalobkyně k předmětným nemovitostem právo nepřipouštějící exekuci a lze je proto z nařízené exekuce vyloučit (§ 267 odst. 1, 2 o. s. ř. ve znění do 31. 12. 2012).

32. Žalobkyně měla za to, že předmětné nemovitosti jsou z exekuce vyloučeny, neboť se – poté, co s 1. povinným dne 19. 1. 2005 uzavřela smlouvu o zúžení a vypořádání společného jmění manželů – stala jejich výlučnou vlastnící, nejsou proto již součástí jejich společného jmění a nelze na ně ani vést exekuci pro vymožení pohledávky, která vznikla za trvání manželství jen 1. povinnému.

33. Samotná okolnost, že manželé uzavřeli za trvání manželství smlouvu o zúžení a vypořádání společného jmění, podle níž se jeden z manželů stal výlučným vlastníkem věci, která byla do té doby v jejich společném jmění, však nepostačuje pro závěr, že věřitel nemůže vést exekuci na tento majetek, domáhá-li se uspokojení závazku, který vznikl za trvání manželství druhému manželovi.

34. Dohoda manželů o změně rozsahu jejich společného jmění může mít vliv na rozsah uspokojení věřitele. Z tohoto důvodu zákon práva věřitele chrání, a to zejména prostřednictvím úpravy obsažené v § 42 e. ř. (§ 262a o. s. ř.), když pro účely nařízení exekuce považuje za majetek patřící do společného jmění manželů i majetek, který netvoří součást společného jmění manželů jen proto, že byl smlouvou zúžen jeho zákonem stanovený rozsah, a umožňuje mu vést exekuci na tento majetek i pro vydobytí závazku, který vznikl za trvání manželství jen jednomu z manželů.

35. Věřitel nemůže být dotčen změnou rozsahu společného jmění, k níž došlo až po vzniku závazku jednoho z manželů. Proto podle ustanovení § 42 odst. 2, věty první, e. ř. (§ 262a odst. 2, věta první, o. s. ř.) se při exekuci nepřihlíží ke smlouvě, kterou byl zúžen zákonem stanovený rozsah společného jmění manželů o majetek, který patřil do společného jmění v době vzniku pohledávky. Jestliže závazek povinného vznikl před uzavřením smlouvy o zúžení společného jmění manželů, k této smlouvě se v exekučním řízení nepřihlíží a pro účely exekuce se i majetek vypořádaný takovou smlouvou považuje nadále za „společný“, tj. patřící do společného jmění manželů (§ 42 odst. 2 e. ř., respektive § 262a odst. 2 o. s. ř.) a není důvod pro jeho vyloučení z exekuce (§ 267 o. s. ř.) – viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2004, sp. zn. [20 Cdo 1389/2003](#), uveřejněný pod číslem 85/2005 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

36. Jestliže však závazek jednoho z manželů vznikl až po uzavření smlouvy o zúžení společného jmění a exekucí byl postižen majetek, který se stal na základě této dohody výlučným majetkem druhého manžela, může tento manžel uplatnit vůči oprávněnému návrhem podle § 267 odst. 2 o. s. ř. své výlučné vlastnické právo nepřipouštějící exekuci.

37. Podle ustanovení § 267 odst. 2 písm. a) o. s. ř. soud vyloučí k jeho návrhu tyto věci z exekuce, prokáže-li, že vymáhaný závazek vznikl při používání majetku, který se považuje podle § 42 odst. 1 e. ř. (§ 262a odst. 1 o. s. ř.) za společný, a že oprávněnému byl v době vzniku pohledávky znám obsah smlouvy o zúžení společného jmění manželů.

38. Podmínkou pro vyloučení majetku z exekuce je tak nejen skutečnost, že závazek vznikl druhému manželovi až po uzavření smlouvy o zúžení společného jmění manželů, ale i vědomost věřitele o uzavření této smlouvy. Je-li manželovi povinného známo, že druhému manželovi má vzniknout závazek, a neupozorní-li věřitele – ačkoliv tak před uzavřením závazku učinit mohl – na existenci

smlouvy (a neseznámí ho s jejím obsahem) o zúžení společného jmění manželů, podle níž některé věci, které by jinak patřily do společného jmění manželů, jsou nyní v jeho vlastnictví, nemůže se úspěšně dovolávat svého výlučného práva k tomuto majetku [§ 267 odst. 2 písm. a) o. s. ř.]. Majetek se bude pro účely exekuce považovat za součást společného jmění manželů a lze na něj vést exekuci i pro vymození závazku, který vznikl za trvání manželství (byť až po uzavření smlouvy o zúžení společného jmění manželů) jen druhému manželovi. Jestliže však manžel povinného o vzniku jeho závazku nevěděl, pak věřitele ani nemohl upozornit na jiný rozsah společného jmění manželů. V takovém případě se ovšem věřitel nemůže dovolávat vůči manželovi, který uplatňuje své výlučné právo k majetku, ochrany, jenž mu poskytuje ustanovení § 262a a § 267 odst. 1 písm. a) o. s. ř.

39. Pro úspěch manžela povinného při uplatňování jeho výlučného vlastnického práva podle § 267 odst. 1 písm. a) o. s. ř. k majetku, který by nebyť smlouvy o zúžení společného jmění manželů patřil do společného jmění povinného a jeho manžela, jenž byl postižen exekucí pro vymození závazku vzniklého jen povinnému po uzavření smlouvy o zúžení společného jmění manželů, je tak významná nejen vědomost věřitele o obsahu smlouvy o zúžení společného jmění, ale i vědomost manžela povinného o budoucím závazku jeho manžela.

40. Tyto obecné závěry platící pro vylučovací žaloby, jimiž uplatňuje manžel povinného právo k majetku, který získal smlouvou o zúžení společného jmění manželů, je však třeba v projednávané věci promítnout se zřetelem k tomu, že exekuce byla nařízena k vymození pohledávky ze směnky, která byla původně vystavena jako blankosměnka.

41. Jakkoli účinky přeměny blankosměnky v (úplnou) směnku nastaly zpětně k datu podpisu blankosměnky výstavcem, a závazek povinného (manžela žalobkyně) tak vznikl okamžikem, kdy se na blankosměnku podepsal jako směnečný rukojmí, pro rozhodnutí o vylučovací žalobě je (v dané věci) podstatný nejen okamžik vzniku vymáhané (směnečné) pohledávky, nýbrž i skutečnost, že blankosměnka případně zajišťovala budoucí pohledávku.

42. Měla-li totiž podle vůle (budoucího) remitenta a (budoucích) směnečných dlužníků blankosměnka sloužit k zajištění pohledávky, která v době vystavení blankosměnky dosud neexistovala, je pro posouzení, zda jsou v poměrech dané věci splněny předpoklady plynoucí z ustanovení § 267 odst. 2 písm. a) o. s. ř. pro vyhovění žalobě o vyloučení věci z exekuce (tj. zda „vymáhaná“ pohledávka vznikla v době po zúžení společného jmění manželů a věřiteli byl znám obsah smlouvy o zúžení společného jmění manželů) významné i to, zda a kdy vznikla blankosměnkou zajištěná pohledávka.

43. Jinými slovy, byť „vymáhanou“ pohledávkou je pohledávka na zaplacení směnky (ohledně které bylo rozhodnuto směnečným platebním rozkazem), je pro řešení otázky doby vzniku této pohledávky (pro účely posouzení, zda se tak stalo před nebo po zúžení společného jmění manželů) podstatné i to, kdy vznikla blankosměnkou zajištěná pohledávka. Mezi podpisem blankosměnky a vznikem blankosměnkou zajištěné pohledávky může totiž být značný časový odstup a právě v tomto „mezidobí“ může být modifikován rozsah společného jmění (budoucího) povinného a jeho manželky. Manželce povinného přitom nelze upřít obranu proti postižení jejího majetku, který se považuje za součást společného jmění manželů (§ 262a odst. 1 o. s. ř., resp. § 42 odst. 1 e. ř.), v exekuci vedené proti povinnému, spočívající v možnosti tvrdit a prokázat, že se stala výlučným vlastníkem majetku (jenž je předmětem vylučovací žaloby) dříve, než vznikla blankosměnkou zajištěná (budoucí) pohledávka.

44. Právní posouzení věci, na němž rozhodnutí odvolacího soudu spočívá a které bylo dovoláním zpochybněno, tak není správné; Nejvyšší soud proto rozhodnutí odvolacího soudu zrušil. Důvody, pro které neobstálo rozhodnutí odvolacího soudu, dopadají i na rozhodnutí soudu prvního stupně, Nejvyšší soud proto zrušil i je a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 o. s. ř.).

45. Soud se v dalším řízení bude zabývat tím, kdy vznikla blankosměnkou zajištěná pohledávka, vznikla-li až po uzavření Smlouvy, pak i vědomostí žalobkyně o budoucím závazku 1. povinného a v návaznosti na to i vědomostí věřitele o obsahu Smlouvy.